

<https://doi.org/10.28925/2524-0757.2022.14>
УДК 94(73=414)“1917/1918”

Геннадій КАЗАКОВ,
кандидат історичних наук,
Бердянськ, Україна

Gennady KAZAKOV,
PhD in History,
Berdyansk, Ukraine

e-mail: gkazakov2505@ukr.net
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-2860-9892>

Афро-американська спільнота у період мобілізаційних заходів 1917–1918 рр.: надії та практика

Статтю присвячено аналізу практики мобілізації представників афро-американської спільноти до лав армії США у роки Першої світової війни та їхнім очікуванням від участі у бойових діях. Окреслюється позиція американського уряду щодо ролі афроамериканців у збройних силах. Наголошено, що світова війна стала першою глобальною подією, яка дала афро-американській спільноті надію на здобуття рівних прав у межах своєї держави. Водночас в армії зберігалася сегрегація та дискримінація за расовою ознакою.

Ключові слова: Перша світова війна, афроамериканці, мобілізація, експедиційний корпус, сегрегація, армія США.

African-American Community during Mobilization Measures 1917–1918: Hope and practice

The article is devoted to the military mobilization of the African-American community to the USA Army during the First World War; the expectations of African-Americans of participating in hostilities on the fronts of World War I in the U.S. Army; and the point of view of the U.S. government and military on the role of African-Americans as part of the U.S. Army. This question remains relevant today, as some aspects of the problem are still not studied enough in world historiography.

The research methodology involves general scientific and special historical research methods. The integrated approach helped to combine different theoretical aspects of the issues under the study and relate them to specific historical events, based on which it was possible to trace the positions of different segments of society on both national and financial grounds regarding the role of African-American soldiers at the front. The chronological approach contributed to the study of the topic in historical retrospect, the study of the sequence of events of the mobilization activities and the arrival of African-American soldiers on the European front. The biographical approach identified certain individuals who played a key role in the mobilization of African-Americans and their further distribution in the military. A statistical approach to studying the problem made it possible to determine the number of African-Americans involved in the American armed corps in Europe and their relationship between combat and support battalions.

The scientific novelty of the paper is that the study of the position of the African-American community in the mobilization of the First World War, their expectations and realities, called the racist position of the establishment and the army, are studied.

The paper concludes that World War I was the first global event to give the African-American community hope for equal rights within its state. In practice, due to the predominance of racists in the command structure, the recruitment of African-Americans to the military was soon reduced, and segregation and racial discrimination remained within its borders.

Key words: First World War, African-Americans, mobilization, expeditionary corps, segregation, U.S. army.

Минуло понад півтора століття від часу скасування рабства в Сполучених Штатах Америки та більше пів століття з надання рівних прав населенню країни, однак афро-американська

спільнота досі зазнає утисків — від негативних висловлювань до вбивств невинних громадян. До того ж влада нерідко є байдужою до таких дій. З огляду на це актуальним є розгляд подій Першої світової війни, коли уряд США дав

афро-американській спільноті надію на здобуття рівних прав, проте фактично досить швидко відмовився від таких починань. Досліджуючи цей період, а саме проблему мобілізації, можемо проаналізувати як надії афро-американської спільноти, так і загальні тенденції урядової політики щодо неї.

Тематика участі афроамериканців у Першій світовій війні на сьогодні цікавить багатьох істориків США, зокрема І. Флоретта, А. Барбе (1996), А. Вільсона (2015), В. Дугласа (2016) та ін. Водночас в українському науковому просторі проблематика афроамериканців лише починає вивчатися. Зокрема, можемо відзначити роботи О. Дегтярьової (Дегтярьова О., 2021), О. Петраускас (Петраускас О., 2018), М. Лимар та В. Ахеевої (Лимар М. та ін., 2021). Проте досліджень з окресленого нами у розвідці хронологічного періоду наразі не було здійснено.

Метою статті є характеристика мобілізації представників афро-американської спільноти до лав армії США у роки Першої світової війни.

Оголошення урядом США війни Німецькій імперії 6 квітня 1917 р. призвело до потреби у розбудові власної армії та насамперед мобілізації населення до її лав. Вже 15 квітня президент США В. Вільсон звертається до народу з проханням підтримати його у війні з Німеччиною за відстоювання принципів демократії. Він наголосив на необхідності для фермерів у безкорисній підтримці американського війська, а молоді було запропоновано долучатись до армії¹. Був солідарним у цьому питанні і вічний опонент президента Т. Рузвельт, який ще 10 квітня зауважив: «...американська армія повинна бути розміщена негайно на лінії вогню»².

Потреба у мобілізації була зумовлена тим фактом, що, як зазначає Р. Стрінер, напередодні вступу у війну американська армія налічувала невеликі за чисельністю збройні сили — 134 тис. солдат та офіцерів і 123 тис. національної гвардії (Striner P., 2014. С. 234, 238). Такі сили могли мати лише експедиційний характер і аж ніяк суттєво не були здатні подолати війська Троїстого союзу. Як наслідок, розпочинається кампанія щодо добровільного залучення громадян до лав армії. Очікувалося, що найближчим часом кількість добровольців складе від пів мільйона до мільйона осіб. Проте на практиці за перші два тижні їх налічувалося менше десяти тисяч. Зокрема, американський історик А. Каспі зазначав, що через десять днів від часу оголошення війни лише 4355 добровольців записалося до лав американської армії.

¹ Woodrow Wilson: "Address to the Nation", April 16, 1917. Online by Gerhard Peters and John T. Woolley. URL: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=65399>

² Col. Roosevelt Sees Presiden. The New York Times. 1917. 11 April. P. 3.

З них п'ята частина — представники афро-американської спільноти (Каспі А., 2008. С. 22).

Насамперед вступу афроамериканців до армії сприяли ті гасла, які проголошували представники уряду. Зокрема, В. Вільсон у промовах зазначав: «З тисячами ваших синів, які перебувають у [військових] таборах і у Франції, по завершенні війни ви повинні очікувати не менше, ніж отримання повних громадянських прав, таких самих, якими користуються всі інші громадяни [США]» (Американские негры...).

Військово-морський міністр США Дж. Деніелс зазначав: «У цій війні ми стверджуємо новий дух загальної рівності і братерства. Занадто довго Америка була поневолена, занадто довго при владі перебувала каста»³.

Наголосимо, що не всі афроамериканці масово пішли до армії. Існували кола, які, навпаки, радикально виступали проти вступу до неї, наголошуючи, що спершу держава мусить почати захищати їх, а вже потім «чорні будуть захищати Америку»⁴. У країні зростає кількість маршів протестів з антивоєнними гаслами з боку афро-американської спільноти, що в результаті перерости в масові арешти афроамериканців як зрадників і дезертирів, що не бажали стати на захист країни та демократії.

Найактивніше проти участі американських негрів у війні виступали тогочасні лідери афро-американського руху, зокрема В. Троттер, А. Філіп Рендольф та М. Гарві (Американские негры...). Натомість такі керманічі NAACP, як Дю Буа та Дж. Спінгарн закликали вступати в армію. Вони вважали, якщо Америка потребує, то афро-американцям потрібно продемонструвати свою «непохитну вірність», аби реалізувати «більш дрібні об'єкти цієї світової битви». Водночас перемога Німеччини зображувалась як цілковита поразка афро-американської спільноти у боротьбі за власні права. Паралельно з цим звучав заклик до уряду стосовно того, що афро-американським солдатам потрібні офіцери з бездоганим характером і моральними нормами, які зможуть підготувати їх не лише до бойових дій у Франції, а й до викликів, що постають перед ними в радикально мінливому американському суспільстві⁵.

Зважаючи на суттєве зростання афроамериканців, які бажали вступити до лав армії, вже за кілька днів Військовим департаментом припиняється прийом «добровольців чорного кольору» через заповнення квот для афроамериканців (Johnson W. R., 1999. P. 29).

³ The Cabinet Diaries of Josephus Daniels (1913–1921) / Ed. by D. Cronon. Lincoln, 1963. P. 312.

⁴ Complete History of the Colored Soldiers in the World War / by J. A. Jamieson, Sergt. G. I. William. New York city : Bennett & Churchill, 1919. P. 24–27.

⁵ W. E. B. Du Bois. Editorial. Crisis. 1917. № 14/2. P. 60.

Із оголошенням загальної мобілізації кількість афроамериканців у лавах американського війська поступово зростала і на листопад 1918 р. вже складала близько 350 тис. осіб. Більшість із них долучилася до армії як добровольці. Значне бажання афроамериканців вступити в армію було покликане спробою подолати сегрегацію та вірою у те, що суттєва допомога на європейських фронтах змінить і позицію до спільноти в межах Сполучених Штатів Америки. На практиці ж прагнення афроамериканців долучитися до армії було використано расистськи налаштованими колами південних штатів, де саме представників досліджуваної спільноти масово записували до армії задля заповнення квот, «відмазуючи» в такий спосіб «білих громадян». Приміром, одна комісія із призову з округу Джорджія звільнила 44 % білих зареєстрованих за фізичними ознаками, водночас з таких самих причин було звільнено лише 3 % чорних⁶.

Незважаючи на значний приріст армії за рахунок афроамериканців, сегрегація не зникає, а починає застосовуватися в армії. З одного боку, уряд таким чином намагався задовольнити білих расистів, які були проти вступу афроамериканців та перебування поряд із ними, з іншого — зменшувалась імовірність виступів усередині армії, коли солдати-«негри» не підкорялися б білим, не давши в такий спосіб «білим» офіцерам знущатися над своїми підопічними за фактом кольору шкіри. Водночас за цих обставин задовольнялися деякі потреби активістів, адже зростала кількість афро-американських офіцерів молодшого ланцюга, хоча і в межах власної спільноти.

Підготовка офіцерів з лав афроамериканців розпочалася в окремому таборі Де-Мойн, що почав діяти у травні 1917 р. До нього було залучено 1250 осіб афро-американської спільноти, які мали щонайменше атестат про середню освіту. Проте лише 639 з них закінчили навчання: звання капітана отримало 106 осіб, перших лейтенантів — 329, старших лейтенантів — 204⁷. Утім, внаслідок расистського налаштування значної частини політичної та військової верхівки, яка не хотіла бачити на чолі підрозділів афроамериканців, така ініціатива була припинена вже після першого випуску. А самі випускники були призначені до піхотних, артилерійських та інженерних підрозділів 92-ї дивізії (Barbeau etc., 1996. P. 165–166).

До того ж командування не розцінювало «чорних» солдатів як ефективних вояків. Так, голова управління полковник Р. Андерсон 16 травня 1918 р. видав «Розпорядження про

чорних призовників», прямо заявивши, що «чорні призовники не можуть бути використані проти військ супротивника». Зокрема, свої доводи він роз'яснював так: «Величезний відсоток чорношкірих є неосвіченим і неписьменним, зайнятим на денній роботі. Ці люди не мають здебільшого моральної стійкості протистояти труднощам і впливу умов польової служби, особливо у Франції з її вологими холодними зимами. Представники нижчих соціальних верств негрівського населення з лісової глибинки не мають моральної стійкості та міцності вистояти на лінії фронту проти німецьких військ, які укомплектовані людьми з високим рівнем освіти і відмінно підготовленими. Ворог постійно шукає слабке місце в лінії фронту, і він може знайти його в тій частині лінії, яку утримують війська, зібрані з покидьків з числа представників кольорової раси, і він може сконцентрувати всі сили, які має, проти них»⁸.

Наслідком цього стало те, що більшість афроамериканських підрозділів в основному була переведена на допоміжні ролі і не брала участі у бойових діях, обмежуючись діяльністю у трудових батальйонах⁹. Проте частина афроамериканців все ж таки була залучена до бойових дій й отримала визнання з боку своїх білих товаришів. Здебільшого це стало можливо завдяки керівнику американськими військами у Європі Дж. Першингу, який на підтримку своїх рішень згадував участь афро-американських підрозділів на Кубі: «Вони показали себе хоробрими й гідними довіри, і старий 10-ий кавалерійський полк, із яким я служив на Кубі, відзначився там у позитивному сенсі. За умови перебування під керівництвом здібних білих офіцерів і достатньої навченості чорношкірі солдати завжди добре поводитися» (Pershing J., 1931. P. 249–250). Власне, останній пункт теж був слушним, адже, вже перебуваючи в Європі, Дж. Першинг замінив у підрозділах більшість афро-американських офіцерів на білих командирів. Отже, расизм був притаманний не лише звичайним рядовим солдатам, а й найвищому керівництву.

Своєю чергою, Дж. Першинг 7 серпня 1918 р. видав спеціальне секретне розпорядження для французьких військ стосовно того, як слід поводити себе з афро-американськими дивізіями. Поміж іншого наголошувалося: «...контакт із французами пробудить в чорних американців сподівання, які для них [білих] є неприйнятними. Вкрай важливо, щоб дії [французів] не входили в глибоке протиріччя з американською

⁶ Complete History... / by J. A. Jamieson, Sergt. G. I. William. New York city : Bennett & Churchill, 1919. P. 76–77.

⁷ War Secretary Approves Negro Officers Camp. The Afro American. 1917. 19 May. P. 1.

⁸ Memorandum for the Chief of Staff, May 16, 1918. URL: <http://docs.fdrlibrary.marist.edu/psf/box3/a43gg01.html>

⁹ W. E. B. Du Bois. Close Ranks. Crisis. URL: <https://www.blackpast.org/african-american-history/w-e-b-du-bois-close-ranks-editorial-from-the-crisis-july-1918/>

громадською думкою...» (Ibid. P. 213). Таким чином, ідеї щодо зміни ролі афро-американської спільноти в межах Сполучених Штатів Америки по завершенні війни навіть не розглядалися урядом. Перевага надавалася білим воякам, яких вважали вищими за негрів: «Ми повинні запобігати збільшенню будь-якої близькості між французькими офіцерами і чорношкірими [американськими] офіцерами. Ми можемо бути ввічливими і люб'язними з останніми, але ми не повинні спілкуватися з ними так само, як з білими американськими офіцерами, тому що це глибоко образить останніх» (Scott E. J., 1919).

До того ж афроамериканці не могли служити в морській піхоті, а здобули право перебувати лише на обмежених посадах у флоті та береговій охороні. До кінця Першої світової війни афроамериканці служили лише у кінних, піхотних, сигнальних, медичних, інженерних й артилерійських частинах, а також капеланами, геодезистами, водіями вантажівок, хіміками та офіцерами розвідки (Афроамериканцы на Первой мировой...).

Із потраплянням афроамериканців на фронт прояви расизму не припинялися. Саме їм дають старі палатки, знаряддя праці, найгірший одяг, інколи навіть часів Громадянської війни. Більше того, афроамериканцям не видавали змінного одягу, тому дехто ходив в одному однострої місяцями. Здебільшого афро-американські солдати були змушені спати надворі в наметах замість теплих, міцних казарм¹⁰.

Перші чорні війська, відправлені за кордон, належали до підрозділів служби. Оскільки їхня робота була неоціненною для військових зусиль, командири обіцяли особливі привілеї в обмін на високі результати. З такою мотивацією солдати часто працювали по двадцять чотири години на добу безперервно, розвантажуючи кораблі та перевозячи людей і матеріальні засоби з різних баз, портів та залізничних складів. Відповідно до того, як війна тривала і солдати виходили на фронт, афро-американські трудові підрозділи несли відповідальність за риття окопів,

¹⁰ Complete History of the Colored Soldiers in the World War / by J. A. Jamieson, Sergt. G. I. William. New York city : Bennett & Churchill, 1919. P. 98.

розмінування території, прибирання колючого дроту, поховання солдатів, загиблих під час бойових дій. Найгіршого поведження з усіх родів військ, які служили у Першій світовій війні, зазнали афро-американські стивідори, незважаючи на всю важку та значну роботу, яку виконували. Таке ставлення виливалося у певні протести з боку афро-американських військовослужбовців: сповільнення роботи, активізація контактів із французькими військовими (що було заборонено), написання листів протесту до американського уряду¹¹.

Попри це деякі дивізії змогли відзначитися в боях, а дехто із солдатів навіть отримав визнання, що, з одного боку, було позитивним для спільноти в подальшому русі за їхні права, а з іншого — мало певний політичний сенс. Відзначенням деяких вояків ліквідувалося питання щодо повного презирства стосовно афро-американської спільноти (хоча це не зупинило бунти у 1919 р.). Зокрема, добре себе проявили солдати 92-ї і 93-ї дивізій. Цікаво, що лише з них афро-американські солдати брали участь у бойових діях.

Отже, Перша світова війна, а особливо повноцінний вступ Сполучених Штатів Америки у бойові дії дав афро-американській спільноті країни надію на покращення власного статусу в межах держави, ймовірно скасування сегрегаційних законів та здобуття більш рівних прав із білим населенням США. Проте на практиці, хоча афроамериканці й долучилися до армійських лав, у обставинах їхнього призову лунали нотки расизму, а програма підготовки офіцерів з афро-американського складу була досить швидко згорнута з ініціативи расистських урядових кіл. Незважаючи на це, афро-американські військові підрозділи гідно репрезентували себе у ключових боях фінального етапу війни і, хоча й у мізерному відсотку, їхні досягнення були визнані урядом США.

У подальшому планується більш детальне вивчення участі афроамериканців у бойових діях та історичного шляху окремих дивізій.

¹¹ Memorandum for the Adjutant General of the Army (June, 1918). File # 10218-154 (5). Entry 65, Record Group 165. National Archives. College Park. Md.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

- Американские негры в ПМВ и последствия. URL: <https://oper-1974.livejournal.com/556178.html> (application date: 04.11.2021).
- Афроамериканцы на Первой мировой войне — «Воины Преисподней из Гарлема». Негры в армии США в XIX — первой половине XX в. URL: <https://draftee.ru/afroamerikancy-na-pervoi-mirovoi-voine-voiny-preispodnei/>
- Дегтярѳова М. О. Особливості внутрішньої міграції афроамериканців в США. *Історіосфера*: матеріали Шістнадцятої наук. конф. (2–3 квіт. 2021 р.). Одеса, 2021. С. 74–76.

- Лимар М., Агеева В. Расова сегрегация та боротьба за соціальну справедливість у американському суспільстві. *Американська історія та політика*. 2021. № 11. С. 9–22. DOI: <https://doi.org/10.17721/2521-1706.2021.11.1>
- Петраускас О. Політика «позитивної дії» щодо афроамериканців у США: історична ретроспектива. *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. 2018. Вип. 27. С. 247.
- Barbeau A. E., Florette H. *The Unknown Soldiers: African-American Troops in WWI*. Philadelphia: Da Capo Press, 1996. 279 p.
- Douglas W. *African American Doctors of World War I*. Jefferson, North: McFarland and Company, 2016. 284 p.
- Johnson W. R. Black American Radicalism and the First World War. *The secret files of the Military Intelligence Division. Armed Forces & Society*. 1999. Vol. 26. № 1. P. 27–53.
- Pershing J. *My Experiences in the World War*. New York: Frederick A. Stokes Company, 1931. Vol. II. 436 p.
- Scott E. J. *Scott's Official History of the American Negro in the World War*. Washington, D. C.: War Dept., 1919. URL: <https://net.lib.byu.edu/estu/wwi/comment/scott/ScottTC.htm>
- Striner R. *Woodrow Wilson and World War I: A Burden Too Great to Bear*. L.A. : Rowman & Littlefield Publishers; 1ST edition, 2014. 310 p.
- Wilson A. P. *African American Army Officers of World War I*. Jefferson, North Carolina: McFarland and Company, 2015. 236 p.

REFERENCES

- Amerikanske negry v PMV i posledstviia [American Blacks in WWI and the Aftermath]. (n.d.). *Livejournal* [in Russian].
<https://oper-1974.livejournal.com/556178.html>
- Afroamerikantsy na Pervoi mirovoi voine – «Voiny Preispodnei iz Garlema. Negry v armii SShA v XIX – pervoi polovine XX v. [African Americans in the First World War – “Warriors of the Underworld from Harlem”. Blacks in the US Army in the 19th – first half of the 20th century]. (n.d.). *Draftee* [in Russian].
<https://draftee.ru/afroamerikancy-na-pervoi-mirovoi-voine-voiny-preispodnei/>
- Barbeau, A. E., & Florette, H. (1996). *The Unknown Soldiers: African-American Troops in WWI*. Philadelphia: Da Capo Press [in English].
- Dehtiarova, M. O. (2021). Osoblyvosti vnutrishnioi mihratsii afroamerykantsiv v SShA [Features of Internal Migration of African Americans in the United States]. Abstracts of Papers *Historiosphere*, pp. 74–76 [in Ukrainian].
- Douglas, W. (2016). *African American Doctors of World War I*. Jefferson, North: McFarland and Company [in English].
- Johnson, W. R (1999). Black American Radicalism and the First World War. *The Secret Files of the Military Intelligence Division. Armed Forces & Society*, 26 (1), 27–53 [in English].
- Lymar, M., & Ahieieva, V. (2021). Rasova sehrehatsiia ta borotba za sotsialnu spravedlyvist u amerykanskomu suspilstvi [Racial Segregation and Struggle for Social Justice in U.S. Society]. *American History and Politics*, 11, 9–22 [in Ukrainian].
DOI: 10.17721/2521-1706.2021.11.1
- Petrauskas, O. (2018). Polityka «pozytyvnoi dii» shchodo afroamerykantsiv u SShA: istorychna retrospektyva [The Policy of “positive action” against African Americans in the United States: Historical retrospective]. *Mizhnarodni zviiazky Ukrainy: naukovi poshuky i znakhdky*, 27, 247 [in Ukrainian].
- Pershing, J. (1931) *My Experiences in the World War*. New York: Frederick A. Stokes Company, II [In English].
- Scott, E. J. (1919). *Scott's Official History of the American Negro in the World War*. Washington, D.C.: War Dept [in English].
<https://net.lib.byu.edu/estu/wwi/comment/scott/ScottTC.htm>
- Striner, R. (2014). *Woodrow Wilson and World War I: A Burden Too Great to Bear*. L. A.: Rowman & Littlefield Publishers; 1st edition [in English].
- Wilson, A. P. (2015). *African American Army Officers of World War I*. Jefferson, North Carolina: McFarland and Company [in English].

Дата надходження статті до редакції: 12.01.2022 р.

Creative Commons Licenses: Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International
(CC BY-NC-SA 4.0)